

9. ZIMSKI POHOD IN SPOMINSKA SLOVESNOST OB 78. OBLETNICI SMRTI ALOJZA DEŽMANA – BRANKA V DOLINI LOBNICE NAD KOKRO

Vir/avtor: Damjan Renko

Fotografije: Lado Nikšič, Edvard Renko, Damjan Renko

V soboto, dne 14. 1. 2023 ob 9. uri se je večina udeležencev 9. zimskega pohoda in spominske slovesnosti ob 78. obletnici smrti vodje partizanske tehnike »JOŠT« Lojzeta Dežmana – Branka zbrala na parkirnem prostoru pred gostiščem Dežman na Mlaki pri Kranju, od koder je s svojimi vozili odšla v dolino Kokre, kjer so nato na vhodu v stransko dolino Lobnice parkirali svoja vozila in nadaljevali pohod po tri kilometre dolgi gozdni cesti, ki poteka levem bregu doline Lobnice ob potoku Vobenca, do gozdarskega obračališča v neposredni bližini lokacije slovesnosti. Okoli 10.45 ure se je nato 38 pohodnikov iz vrst članic ZB NOB Kranj, PVD Sever – Gorenjska in drugih krajev Slovenije s praporščakoma v pohodni koloni napotilo do spominskega obeležja padlemu vodji partizanske tehnike »JOŠT« Lojzetu Dežmanu – Branku, katerega je KOBZV NOB Kokrica v avgustu 2014 postavila in odkrila v njegov spomin.

Spominsko slovesnost je povezoval Brane Virant, podpredsednik KOBZV NOB Kokrica in ZB NOB Kranj ter vodja odbora Škofja Loka (PVD Sever – Gorenjska). V kulturnem delu programa, ki je bil skoraj v celoti posvečen 79. obletnici smrti, oziroma letu partizanskega pesnika in narodnega heroja Karla Destovnika – Kajuha, pa so sodelovali recitatorji: Nuša Nikšič – Pentek, Tine Miklavžič in Miroslav Zelnik. Sodelovali so tudi vsi pohodniki, ki so ob zaključku spominske slovesnosti družno zapeli še nekaj partizanskih pesmi.

Po kratkem uvodu in pozdravnem nagovoru pohodnikov je povezovalec opisal pomen partizanske tehnike »JOŠT«. Na njegov poziv so se nato pohodniki s spoštljivim trenutkom tišine poklonili spominu na vse padle partizanske borce v NOB.

Kot slavnostni govornik je nastopil Damjan Renko, podpredsednik PVD Sever – Gorenjska in predsednik nadzornega odbora KOBZV NOB Kokrica, ki je po uvodnem pozdravu pohodnikov dejal: *»V posebno čast mi je, da vam lahko danes spregovorim o dogajanju, ki se je na tem kraju spomina odvila 12 let pred mojim rojstvom. Zbrali smo se zaradi zvestobe narodovega uporniškega izročila in zaradi sporočilnosti dejanj NOB, ki je med 2. svetovno vojno zavaroval fizični in kulturni obstoj slovenskega naroda. Na koščkih slovenske zemlje kot je ta, se spominjamo dejanj junakov, ki so morali umreti kot žrtve nacifašističnega nasilja. Kot veste je na tem mestu v letih 1943-1945 delovala ilegalna partizanska tehnika »Jošt«, ki jo je v njenem najbolj burnem obdobju vodil naš sokrajan Alojz Dežman - Branko, ki je za to domovino praktično že na pragu svobode dal največ kar je imel - svoje življenje, ter se s tem dejanjem zapisal med največje junake slovenskega naroda«.*

Govorec je nato opisal tragično jutro dne 13. 1. 1945, ko je zaradi izdaje enega od domačih izdajalcev domobranska enota iz Tupalič napadla tehniko »JOŠT« in pri tem ubila njenega vodjo Lojzeta Dežmana – Branka in ujela partizanko Angelco Šmid-Tatjano ter tehniko nato zažgala. V zaključnem delu govora pa je govorec poudaril: *»Slovenski narod se ni uklonil leta 1941, niti leta 1991, še manj pa leta 2021, ko se nismo uklonili vodnemu toku in solzivcu, niti ne bomo pokleknili v prihodnosti. Smo in ostajamo pokončen narod saj je ta naša domovina edini krvavo priborjeni dom naših zavednih prednikov, katerega so dolžne z vsemi sredstvi in močmi braniti tudi sedanje in bodoče generacije tega naroda. Ob spoštljivih mislih na vrednote NOB in vrednote osamosvojitvene vojne 1991 je treba iskati poti naprej. Ob trenutkih kot je današnje spominjanje na uničenje tehnike JOŠT nam misel zatava tudi na tim. slovensko spravo. Osebno menim, da so se mrtvi med sabo spravili že davno. Vsi, prav vsi umrli, ne glede na kateri strani so bili v vojni, pa si zaslužijo vsaj svoj grob z napisom, sočutje in spoštljiv prižig svečke. Vsak od njih je bil otrok nekoga, mame, očetje, bratje, sestre.....in za vsakim od teh je nekdo žaloval. Menim, da se generacijam rojenim po 2. svetovni vojni ni potrebno spraviti, saj te nikomur niso ničesar storile. Seveda pa v nobenem primeru ne smemo odstopati od stališča, da za izdajo in kolaboracijo s fašizmom in nacizmom ni opravičila, sploh pa ne ob upoštevanju dejstva, da ideološki zagovorniki kolaboracije nočejo jasno priznati, se zanjo pokesati ali opravičiti ter obžalovati. V naši družbi žal v zadnjih dveh desetletjih vlada vedno večja erozija moralnih in družbenih norm. Nekateri novodobni lažni preroki partizanske borbe, ki so se borili za svobodo in boljše življenje, vedno pogosteje poimenujejo z zaničevalnimi izrazi. Še živeči nekdanji sodelavci okupatorjev in njihovi sledilci si upajo danes z lažnim potvarjanjem polpretekle zgodovine blatiti in kriminalizirati NOB ter poskušajo spremeniti njegove borbe in heroje v zločince in morilce. Hkrati pa seveda želijo okupatorjeve sodelavce, ki so za Judeževe*

denarje obrnili puške proti lastnemu narodu, z zlorabo pietetnega načela povzdigniti v borce za slovenstvo in svobodo. Pri tem so najbolj glasni tisti, ki so ta krvavi denar zaslužili v okupatorjevih vrstah in so vojni pekel in povojno maščevanje preživeli. V drugi vrsti pa so tisti, ki nimajo pojma, kaj se je dogajalo v tistem času in se zaradi današnjih koristoljubnih osebnih ali političnih interesov priklanjajo medvojni kolaboraciji ter zlorabljuje usodo mrtvih.

Prepričan sem tudi, da so časi minule avtoritarne strahovlade zgodba, ki se ne sme nikoli več ponoviti, saj bi nas pahnila v čase, ki jih je ta narod že preživel. Nasilje in ustrahovanje množic s policijskimi specialnimi enotami in vodnim topom ni demokratična pot, katero smo kot narod prehodili v letih 1989/1991. Spomnimo se mladih, organiziranih v civilno družbo, ki so na lanskih aprilskih splošnih volitvah odločilno vplivali na njihov izid. Tudi partizanski boj je temeljil na mladih in hrabrih ljudeh, ki jim svoboda ni bila podarjena, zanje so premnogi dali svoja življenja. Danes imamo novo vlado, ki svoje vodenje postavlja na zdravih temeljih. Ne vlada avtoritarno in ne preganja civilno družbo, ker ji ta nastavlja ogledalo, protestira ali zahteva javnost dela in zagovarja demokratične procese v vseh družbenih porah življenja.

Zmaga nad delitvami iz preteklosti, bo predvsem v dobrobit prihodnjih generacij, kar je vsekakor vredno napora nas vseh. Pri tem nas ne smejo ustaviti minuli poskusi izrivanja naše organizacije iz narodovega spomina, nizkotni in bedni poskusi prepovedi delovanja Zveze borcev, kvazi pomirjanje med »zločinsko« partizansko in »demokratično avantgardno« stranjo in niti vandaliziranje spominskih obeležij NOB, pri čemer naj bi šlo le za razliko v mišljenju, oziroma v ideologiji. Vztrajajmo na tej poti in ne dovolimo, da bi bili v naši družbi in v našem skupnem življenju odrešeniki tisti, ki nam pridigajo o sovraštvu. In čisto na koncu le še klic.....Narod brez zgodovinskega spomina, nima prihodnosti!«

Pred zaključkom spominske slovesnosti se je sin padlega partizana Lojzeta Dežmana - Branka, t.j. Lojze Dežman mlajši, v svojem imenu toplo zahvalil KOBZV NOB Kokrica za vso pomoč pri organiziranju slovesnosti in ohranjanju spomina na njegovega očeta partizana. Ob zaključku slovesnosti se je povezovalc v imenu organizatorja zahvalil še vsem praporščakom, nastopajočim in govorcem ter pohodnikom za udeležbo na pohodu in njihovo petje. Dejanski zaključek pohoda pa se je nato zgodil na že omenjenem bližnjem gozdarskem obračališču ob krajšem tovariškem druženju in skromni pogostitvi, katero je organiziral Alojz Dežman skupaj s svojo partnerko Miro Gregorin.